

Asia: VM053:00/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

HE-luonnos eduskunnalle laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä

VM lausuntopyyntö VN/9394/2024

Valtiovarainministeriölle

VM on pyytänyt EK:lta lausuntoa otsikkoasiassa. EK esittää lausuntonaan seuraavan.

Ehdotetuilla muutoksilla pantaisiin täytäntöön EU:n uusi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastainen sääntely, eli seuraavat EU-säännökset: 1) asetus uuden EU:n rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen valvontaviranomaisen perustamisesta (AMLA-asetus), 2) asetus rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen (rahanpesuasetus), 3) kuudes rahanpesudirektiivi ja 4) rahoitustietodirektiivin muutokset.

Osa ehdotetuista muutoksista liittyy myös kansainvälisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaryhmän Financial Action Task Forcen (FATF) suositusten noudattamisen vahvistamiseen ja kansallisiin muutostarpeisiin.

Mainittu uusi EU:n rahanpesusäätely korvaa aiemmin voimassa olleen säätelyn. Säätely muuttuu muutosten myötä entistä yksityiskohtaisemmaksi. Säätelyn peruseräpäätteet säilyvät kuitenkin edelleen samoina eli ilmoitusvelvollisten on tunnistettava asiakkaansa ja tosiasialliset edunsaajat, arvioitava toimintaansa ja asiakkaisiin liittyvät riskit.

Kaikkiaan on kuitenkin valitettavasti todettava, että säätelyn kokonaisuudesta ei heijastu juuri millään tavalla EU:n tuore pyrkimys vähentää yritysten hallinnollista taakkaa eurooppalaisen kilpailukyvyn lisäämiseksi. Uusi säätely tuo merkittäviä lisävelvollisuuksia laajalle henkilökoukolle. Valitettavasti kuitenkin näyttää siltä, että rahanpesulainsäädännön vaikuttavuus ja tehokkuus eivät olisi uudistusten myötä merkittävästi paranemassa.

Uudistunut säätely perustuu enemmän asetuksiin ja alemman asteiseen suoraan sovellettavaan EU-säätelyyn. Yhdenmukaistuva valvonta vähentänee eroja kansallisissa lainsäädännöissä ja valvontakäytännöissä. EK pitää tätä hyvänä kehityksenä.

EK pitää erittäin perusteltuna, että laajaa HE-luonnosta on ollut valmistelemissa työryhmä, jossa on ollut myös elinkeinoelämää edustavia tahoja.

AMLA

Uudella eurooppalaisella valvontaviranomaisella, AMLA:lla, on käytössään pääosin samat tarkastus-, tietojensaanti- ja sanktiointioikeudet kuin kansalliselle rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen valvontaviranomaiselle on säädetty. Valituilta ilmoitusvelvollisilta ja kolmansilta, ulkoistettuja tehtäviä tai toimintoja hoitavilta tahoilta AMLA voi pyytää tietoja tehtäviensä suorittamiseksi. Se voi myös kohdistaa tutkimuksia ja tehdä tarkastuksia valituissa ilmoitusvelvollisissa. AMLA voi myös määrätä hallinnollisia ja taloudellisia seuraamuksia.

EK pitää erittäin tärkeänä, että valvontakäytännöt olisivat mahdollisimman yhdenmukaiset kaikkialla EU:n sisämarkkinoilla. Tähän tavoitteeseen tulisi kuitenkin ehdottomasti pyrkiä siten, että ilmoitusvelvollisille eli yrityksille koitua hallinnollinen (sisältäen kustannukset) taakka minimoidaan. EK näkee ison riskin siinä, että uusi EU-tason viranomainen tuo uuden, ylimääräisen valvontakerroksen nykyiseen valvontarakenteeseen ilman, että valvonta sanottavasti yhdenmukaistuu. Tämä merkitsisi rahanpesulainsäädännön uudistusten merkittävää epäonnistumista ja haittaisi osaltaan eurooppalaisten yritysten kilpailukykyä.

Näin ollen uudistuksen keskeinen tavoite tuleekin olla tämän uhan torjumisessa. Uuden valvontaviranomaisen tulee kyetä luomaan aitoa lisäarvoa ja tehokkuus- ja yhdenmukaisuushyötyjä

rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaiseen sääntelyyn ja valvontakäytäntöön. EK toivoo, että näihin seikkoihin kiinnitetään jatkovalmistelussa erityistä huomioita.

Rahanpesuasetus ja muu sääntely

EU:n ns. rahanpesuasetus sisältää suurimman osan aikaisempien rahanpesudirektiivien sääntelystä. Asetuksen tavoitteena on yhtenäistää rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevan sääntelyn soveltamista, sillä aikaisempiin rahanpesudirektiiveihin pohjautunut sääntelyn täytäntöönpano ei ole ollut täysin yhdenmukaista yhdentyneiden sisämarkkinoiden vaatimusten kanssa.

EK pitää tavoitetta sääntelyn ja valvontakäytäntöjen yhdenmukaistumisesta erittäin tärkeänä. Valitettavasti on kuitenkin niin, että pelkkä tekninen kodifikaatio EU-asetuksen muotoon ei yksin takaa käytännössä sääntelyn samanlaista tulkintaa ja valvontakäytäntöä eri puolilla EU:ta: tämä on valitettavasti huomattu useissa viime vuosien EU-lainsäädäntöhankkeissa.

EK pitää erittäin perusteltuna, että HE-luonnos säilyttäisi poikkeuksen hyödyntämismahdollisuuden liittyen satunnaiseen tai hyvin rajalliseen taloudelliseen toimintaan, johon liittyvää poikkeusta Suomi siis on hyödyn-tänyt 4. rahanpesudirektiivin nojalla.

EK pitää perusteltuna, että rahanpesulainsäädännön uudistaminen on pyritty toteuttamaan siten, että implementoidaan EU-sääntelyn edellyttämät muutokset kansalliseen lainsäädäntöön ilman merkittäviä tai suuria kansallisia laajennuksia. Ehdotuskokonaisuus ei sisällä laajoja kansallisia lisävaatimuksia ilmoitusvelvollisille, vaan pitäytyy EU:n uuden rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisen sääntelyn (rahanpesupaketti) velvoitteiden kansallisessa toimeenpanossa.

On kuitenkin ensiarvoisen tärkeää, että rajatutkin poikkeusmahdollisuudet pyritään hyödyntämään siten, että ylimääräinen hallinnollinen taakka ilmoitusvelvollisille ja yrityksille minimoidaan.

Suomen tulee myötävaikuttaa siihen, että alemman asteinen normisto ja ALMA:n ohjeet muodostuvat mahdollisimman vähän hallinnollista taakkaa ilmoitusvelvollisille aiheuttaviksi. Esim. asiakkaan tuntemisesta on tulossa vielä hyvin merkittävä määrä vielä valmistelussa olevaa alemman tasoista suoraan sovellettavaa EU-sääntelyä, jolla on laajat vaikutukset elinkeinoelämään.

EK pitää tärkeänä, että rahanpesusääntelyssä ei lähdetä rikkomaan yhtiöoikeuden vakiintuneita corporate governance -rakenteita ja tulkintoja. Johtoryhmä ei ole osakeyhtiölain tunnistama orgaani eikä sitä tulisiikaan sellaisena käsitellä. On hyvin valitettavaa, että rahanpesusääntelyssä on valittu

sääntelytyyliksi yhtiöiden operatiiviseen johtamiseen yhä enemmän puuttuva mikromanagerointi. Se ei ole riskiperusteisen sääntelyn edistämisen kannalta toivottava kehityssuunta.

EK katsoo, että ulkoistamista koskevia sääntöjä tulisi pyrkiä vielä selventämään esim. rajaamalla velvoite mahdollisimman tarkkarajaisesti ja yksinkertaisesti hallinnollinen taakka minimoiden.

On valitettavaa, että tosiasiallisten edunsaajien sääntely kiristyy edelleen tavalla, joka aiheuttaa tuntuvaa hallinnollista taakkaa yrityksille. EK on erityisen huolissaan tässä yhteydessä komissiolle annettavasta poikkeuksellisen laajasta delegoidusta toimivallasta arvioida ”yrityksryhmiä, jotka ovat alttiita suuremmille rahanpesuriskeille”: komissio arvioi 7/2029 mennessä ”oikeushenkilöiden riskit sisämarkkinoiden kannalta”. Tällä voi olla vaikutusta tosiasiallisten edunsaajien raja-arvoihin. EK näkee tässä ison riskin merkittävästä hallinnollisen taakan lisääntymisestä ilman, että sanottu muutos toisi kuitenkin toisaalta riittävästi hyötyjä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnassa.

Myös poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden määritelmän laentaminen on hyvin valitettavaa. Laajennus aiheuttaa erittäin merkittävää lisävaivaa niille henkilöille, joita sääntely koskee. Jossakin vaiheessa Suomen tulisi esittää sääntelyn kokonaisarviointia, jossa pohdittaisiin vakavasti, onko tämä tehokkain tapa torjua rahanpesua.

Uusien ilmoitusvelvollisten elinkeinonharjoittajien osalta on erittäin tärkeää varmistua riittävästä tiedottamisesta viranomaisten toimesta hyvissä ajoin ennen uusien sääntelyvelvoitteiden soveltumisen alkamista. EK pitää tähän liittyvää riskiä merkittävänä.

Suominen Santeri
Elinkeinoelämän keskusliitto EK - Yrityslainsäädäntö